

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Конкуренијски савјет

MIŠLJENJE

Sarajevo,
februar 2020. godine

Broj: 01-26-7-002-5/20
Sarajevo, 21.02.2020. godine

Na osnovu člana 25. stav (1) tačka f) Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09), a po Zahtjevu privrednih subjekata (...) ¹, putem advokata Minele Šehović, Maršala Tita 50, Sarajevo, zaprimljenom dana 09.01.2020. godine pod brojem: 01-26-7-002-1/20, Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine na 66. (šezdesetšestoj) sjednici održanoj dana 21.02.2020. godine, donijelo je

MIŠLJENJE

Konkurencijsko vijeće je dana 09.01.2020. godine pod brojem: 01-26-7-02-1/20 zaprimilo Zahtjev za davanje mišljenja o primjeni prava konkurencije na vertikalni sporazum (u daljem tekstu: Zahtjev), podnesen od strane privrednih subjekata (...) ^{*}, putem advokata Minele Šehović, Maršala Tita 50, Sarajevo (u daljem tekstu: Podnosioci zahtjeva).

Zahtjevom se traži mišljenje o primjeni prava konkurencije na ekskluzivni ugovor o bankovnom osiguranju (zastupanju u osiguranju) između (...) ^{*} ("FBiH Ugovor") i (...) ^{*} ("RS Ugovor") (zajedno "Ugovori"). Ugovorne strane namjeravaju da po osnovu Ugovora uspostave partnerstvo u bankarskom osiguranju, koje po njihovom mišljenju neće imati negativan uticaj na konkurenciju u BiH, te Zahtjev podnose sa ciljem da obezbjede potpunu usklađenost poslovanja ugovornih strana na tržištu BiH sa Zakonom o konkurenciji i Odlukom o grupnom izuzeću sporazuma između privrednih subjekata koji djeluju na različitim nivoima proizvodnje odnosno distribucije (vertikalni sporazumi) ("Službeni glasnik BiH", br. 18/06) (u daljem tekstu: Odluka o grupnom izuzeću vertikalnih sporazuma) .

Nakon analize Zahtjeva Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da isti ne sadrži dokaz da je uplaćena administrativna taksa u skladu sa članom 2. stav (1) tarifni broj 106. tačka a) Odluke o visini administrativnih taksi u vezi sa procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem ("Službeni glasnik BiH", br. 30/06, 18/11 i 75/18).

U skladu sa navedenim, Konkurencijsko vijeće je od Podnosioca zahtjeva, dopisom broj: 01-26-7-002-3/20 od dana 06.02.2020. godine, zatražilo uplatu administrativne takse, te je dana 14.02.2020. godine Podnosilac zahtjeva dostavio dokaz o uplati iste.

U Zahtjevu se u bitnom navodi slijedeće:

- (...) ^{*}. U svojoj ponudi ima cjelokupan paket bankarskih proizvoda i usluga, uključujući privredno bankarstvo, maloprodajno bankarstvo, bankarske poslove sa finansijskim institucijama, prekogranične aranžmane i usluge investicionog bankarstva.
- (...) ^{*}. Bankarske usluge (...) ^{*} obuhvataju poslove sa fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima, finansijskim institucijama i institucijama u javnom sektoru, kao i usluge korporativnog i investicionog bankarstva i međunarodni platni promet.

¹ (...) ^{*}- podaci predstavljaju poslovnu tajnu

- (...)*. Prisutan je u Federaciji Bosne i Hercegovine, sa 6 poslovnica, više od 50 poslovnih jedinica, kroz određeni broj zastupnika u osiguranju, preko društava ovlaštenih za obavljanje tehničkog pregleda motornih vozila i preko jedne podružnice u Republici Srpskoj za oblast životnog osiguranja. (...)*, također ima i posebno društvo za osiguranje (...)* koje je aktivno u oblasti neživotnog osiguranja. (...)* nudi različite vrste imovinskog osiguranja (imovinskih interesa, imovine, motornih vozila, transporta, poljoprivredno osiguranje, osiguranje potraživanja i putničko osiguranje) i ličnih osiguranja (životno, osiguranje u slučaju nezgode i zdravstveno osiguranje).
- (...)*
- (...)*
- (...)*
- CPI proizvodi osiguravaju/štite sposobnost korisnika kredita da otplati kredit u slučaju nastupanja osiguranog slučaja. U tu svrhu, prilikom zaključenja ugovora o kreditu sa bankom, korisnik kredita može kupiti *CPI* kao obezbjeđenje otplate tokom trajanja kredita. *CPI* proizvodi mogu pokrivati različite vrste rizika u osiguranju koji dovode do nemogućnosti korisnika kredita da otplaćuje kredit, kao što su rizik od nezaposlenosti, bolesti ili smrti korisnika kredita. U tom slučaju, osiguranje bi pokrilo neizmireni iznos kredita (djelimično ili u cijelosti) u skladu sa planom otplate kredita i ugovorenim uslovima osiguranja.
- CPI proizvode "proizvode" osiguravajuća društva koja su registrovana/imaju dozvolu za obavljanje poslova osiguranja. Između ostalog, po osnovu ugovora o zastupanju ("**ugovori o bankovnom osiguranju**"), osiguravajuće društvo prodaje *CPI* proizvode preko finansijskih institucija ovlaštenih za obavljanje bankarskih poslova, pružanje finansijskih usluga i usluga zastupanja u osiguranju (obično banke) krajnjim korisnicima - korisnicima kredita. U ovom odnosu, banka postupa kao zastupnik osiguravača.
- U suštini, ova struktura pretpostavlja vertikalni odnos gdje je osiguravajuća kuća principal, banka zastupnik a korisnik kredita krajnji korisnik.(...)*
- (...)*
- (...)*
- (...)*
- Podnosioci smatraju da konačna definicija tržišta proizvoda može ostati otvorena, budući da će Ugovori, prema ocjeni Podnosioca zahtjeva, potpasti pod obim primjene Odluke o grupnom izuzeću vertikalnih sporazuma bez obzira na to kako su definisana relevantna tržišta. Imajući u vidu vertikalni karakter partnerstva u bankovnom osiguranju, treba uzeti u obzir dvije strane tržišta osiguranja: nizvodno tržište i uzvodno tržište. Tržište u geografskom smislu bi se moglo smatrati kao tržište osiguranja (uzvodno i nizvodno) ili nacionalno po obimu ili bi se alternativno moglo eventualno podijeliti na zasebna tržišta po entitetima;
- U skladu sa predloženom nizvodnom definicijom relevantnog tržišta (...)* djeluje na tržištima životno i neživotno osiguranje, *CPI* proizvodi po segmentima osiguranja i *CPI* proizvodi.

Udjeli (...) u 2018. godini na tržištima za životno i neživotno osiguranje u BiH, FBiH i RS po vrijednosti premije osiguranja su prikazani u Tabeli br.1:

Tabela br.1

Vrsta osiguranja	Premija (KM)	Tržišni udio u BiH	Premija (KM)	Tržišni udio FBiH	Premija (KM)	Tržišni udio RS
Životno osiguranje	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*

Neživotno osiguranje	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
----------------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Agencija za osiguranje RS i agencija za nadzor osiguranja FBiH ne prikupljaju i ne objavljuju podatke po tržištu proizvoda za CPI prema klasam osiguranja. Podnosioci zahtjeva stoga dostavljaju svoju procjenu (izračunatu prema dostupnim zvaničnim podacima o klasama osiguranja) za segmente osiguranja u kojima (...)* prijavljuje svoju prodaju CPI u 2018. godini:

Tabela br.2

Vrsta osiguranja	Premija (KM)	Tržišni udio u BiH	Premija (KM)	Tržišni udio FBiH	Premija (KM)	Tržišni udio RS
Životno osiguranje	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
Osiguranje od nezgode	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
Osiguranje finansijskog gubitka	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
Osiguranje imovine od požara	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*

Tržišni udjeli (...)* u 2018. godini na ukupnom tržištu CPI proizvoda (uključujući proizvode životnog i neživotnog CPI) u BiH, FBiH i RS po vrijednosti premije osiguranja su prikazani u tabeli br.3 kako slijedi:

Tabela br.3

Vrsta osiguranja	Premija (KM)	Tržišni udio u BiH	Premija (KM)	Tržišni udio FBiH	Premija (KM)	Tržišni udio RS
Životno osiguranje	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*

Tržišna učešća na tržištu distribucije osiguranja (nizvodno tržište) je prikazano u Tabeli br.4:

Tabela br.4

	BiH	FBiH	RS
(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
(...)*	(...)*	(...)*	(...)*

- Podnosioci navode da su proveli ocjenu Ugovora u smislu zaštite konkurencije i da smatraju obzirom da je tržišni udio (...)*i da Ugovori nemaju negativan uticaj na konkurenciju u BiH u smislu čl. 4., 9. i 10. Odluke o grupnom izuzeću vertikalnih sporazuma, te su samim tim izuzeti prema Odluci o grupnom izuzeđu vertikalnih sporazuma, ali zbog specifičnosti Ugovora o bankarskom osiguranju i nedostatka jasnih smjernica u relevantnoj praksi, obraćaju se Konkurencijskom vijeću sa zahtjevom za mišljenje.

Postupajući po Zahtjevu, Konkurencijsko vijeće je analiziralo i procjenilo sve relevantne činjenice koje su u njemu navedene, kao i propise koji to regulišu.

U skladu sa članom 4. stav (1) Zakona zabranjenim sporazumima, ugovorima, pojedine odredbama sporazuma ili ugovora smatra se:

- a) Direktno ili indirektno utvrđivanje kupovnih i prodajnih cijena ili bilo kojih drugih trgovačkih usluga;
- b) Ograničavanje i kontrolu proizvodnje, tržišta, tehničkog razvoja ili ulaganja;
- c) Podjelu tržišta ili izvora snabdijevanja;
- d) Primjena različitih uslova za identične transakcije sa drugim privrednim subjektima, dovodeći ih u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju;

U skladu sa stavom (3) člana 4. Zakona sporazumi iz stava (1) ovog člana nisu zabranjeni ako doprinose unapređenju proizvodnje ili distribucije robe i/ili usluge unutar BiH, ili promociji tehničkog i ekonomskog razvoja, pri čemu potrošačima omogućavaju pravično učešće u koristi koja iz njih proizilazi, a koji:

- a) nameću samo ograničenja neophodna za postizanje ciljeva i
- b) ne omogućavaju isključivanje konkurencije u bitnom dijelu predmetnih proizvoda ili usluga.

Konkurencijsko vijeće prema članu 5. stav (1) Zakona, na zahtjev jedne ili više stranaka u sporazumu može donijeti rješenje o pojedinačnom izuzeću od zabrane sporazuma iz člana 4. stav (1) ovog zakona, ako su ispunjeni uslovi iz člana 4. stav (3) Zakona. Pojedinačno izuzeće prema članu 6. stav (2) i (3) ne može trajati duže od pet godina, ali se na zahtjev strana može ponovo produžiti za najviše pet godina ako se dokaže da sporazum i dalje zadovoljava uslove iz člana 4. stav (3) Zakona.

Odlukom o grupnom izuzeću vertikalnih sporazuma su definisana ograničenja ili uslovi koje sporazumi mogu odnosno moraju sadržavati, kao i ostali uslovi u skladu sa članom 7. Zakona.

Konkurencijsko vijeće u skladu sa članom 25. stav (1) tačka f) Zakona daje mišljenje i preporuku o bilo kom aspektu konkurencije, po službenoj dužnosti ili postupajući po zahtjevu državnog organa, privrednog subjekta ili udruženja. Naročito je bitno naglasiti da se po zahtjevu za mišljenje ne vodi postupak utvrđivanja zabranjenog konkurencijskog djelovanja, nego je to stav Konkurencijskog vijeća o pitanjima koja bi eventualno mogla imati ili imaju uticaja na tržišnu konkurenciju.

U predmetnom Zahtjevu predstavljen je ugovorni odnos koji zahtjeva detaljnu analizu odredbi Ugovora sa ciljem utvrđivanja eventualnog postojanja restriktivnih odredbi kojima se sprječava, narušava ili ograničava tržišna konkurencija na relevantnom tržištu u skladu sa Zakonom o konkurenciji i Odlukom o grupnom izuzeću vertikalnih sporazuma. Nadalje, opisani ugovorni odnos također zahtjeva i utvrđivanje relevantnog tržišta koje se prema članu 2. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta ("Službeni glasnik BiH", br. 18/06 i 34/10) određuje kao tržište određenih proizvoda koji su predmetom obavljanja djelatnosti privrednih subjekata na određenom geografskom tržištu, posebno za svaki dati slučaj, te tržišnih učešća Podnosioca zahtjeva i njihovih konkurenata. Navedeno podrazumjeva prikupljanje i analizu podataka od strane Konkurencijskog vijeća, kako od Podnosioca zahtjeva tako i od relevantnih institucija, a koje se provodi isključivo u postupku pred Konkurencijskim vijećem.

Slijedom navedenog Konkurencijsko vijeće ističe da u ovom slučaju ne može dati mišljenje o primjeni prava konkurencije na vertikalni sporazum iz razloga što ne postoje relevantne informacije da bi se isto donijelo, te vas upućujemo da podnesete Zahtjev za pojedinačno izuzeće sporazuma u skladu sa članom 5. Zakona, kako bi se u postupku pokrenutom pred Konkurencijskim vijećem, utvrdile relevantne činjenice i ocijenila usklađenost predmetnih Ugovora sa Zakonom o konkurenciji i odredbama Odluke o grupnom izuzeću vertikalnih sporazuma.

Predsjednica
mr. Arijana Regoda-Dražić